

VERSLAG VVDB-INSPIRATIEDAG 21 OKTOBER 2023 IN CULTUURHUIS MERELBEKE

1. Openingswoord door VVDB-Voorzitter William Minnaert

- Van harte welkom op deze themadag rond burgerkracht bij vervoer naar en vanuit dorpen.
- Een nieuw begrip: 'tussenheid'. VVDB ziet tussenheid als nieuwe vorm van besturen waarbij lokale of hogere overheden niet OVER maar overal waar het kan TUSSEN de burgers gaan staan, en samen met hen overleggen en op zoek gaan naar alle initiatieven waardoor we allen samen naar een beter dorp, een betere gemeente, een beter Vlaanderen kunnen evolueren. Dit vergt andere rollen en verantwoordelijkheden in de processen. Overheden worden meer coach, meer katalysator of facilitator. Ook de ambtenarij werkt anders mee, zal o.a. burgers meer en sneller betrekken, én burgers nemen meer verantwoordelijkheid op. VVDB wil dit begrip promoten.
- **Veel dank aan de bewonersplatformen van Merelbeke voor het hosten!**

2. Inspiratiemoment *Hoe kunnen we met inzet van burgerkracht samen voor beter vervoer in en naar dorpen zorgen?* Met gastsprekers Matthias Vermael en Jeffrey Matthijs

A. Gastspreker Matthias Vermael, coördinator Netwerk Duurzame Mobiliteit

Bekijk [de presentatie](#).

Netwerk Duurzame Mobiliteit is de koepelorganisatie van onder meer de *Fietsersbond*, de *Voetgangersbeweging* en *TreinTramBus*.

Vertrekkend van het Donut-model van Kate Rawort zien we grenzen.

- Ecologisch plafond: we vliegen te veel en gebruiken te vaak de wagen voor kleine afstanden.
- Sociaal fundament: ieder heeft recht op verplaatsing.

6 handvaten voor vervoer in een plattelandscontext

1. Ontwerp straten voor mensen, niet voor verkeer

Onderzoek naar sociale interactie in straten zegt: hoe meer verkeer, hoe minder sociale interactie (wat een belangrijke factor is voor geluk). Vb. introductie van de gevelbank in Gent. Burgeracties in de publieke ruimte, vb. testopstelling voor afsluiting van straat en plaatsen van feesttafels (enkel leveringen mogelijk). Gevolg Ooievaarstraat is nu versmald, bank erbij, paaltjes i.p.v. parkeerplaatsen.

2. Alles graag op wandel- en fietsafstand (nabijheid als idee)

- Duitse DORV-concept van Heinz Frey werd in Vlaanderen 'vertaald' naar [Ons Buurtpunt](#).
- Dorpspunt Stavele biedt vanuit *De Lovie* ook tewerkstelling aan mensen met zorgnood.

- Trage Wegen: in Ertvelde was er 30 jaar strijd om kerkwegels weer open te stellen, maar bestuur wilde niet mee. Burgers krijgen 40 jaar later de prijs voor de mooiste trage weg.
- Engagement en geduld van burgers: blijven kloppen op dezelfde nagel!
- Bordje doorlopende straat (geïntroduceerd door Voetgangersbeweging) bovenaan bestickeren: tonen dat je met de fiets of te voet wél door kan.

3. Maak een verknoopt mobiliteitsnetwerk met openbaar vervoer als ruggengraat

- Openbaar vervoer tot voor je deur is geen goed openbaar vervoer.
- Ruimtelijke ordening in Vlaanderen maakt goed openbaar vervoer quasi onmogelijk.
- Idee basisbereikbaarheid is op zich goed, maar de uitwerking moet beter. Goed daarin zijn zeker de Hoppinpunten.
- Graag een fijnmazig netwerk voor fietsers en voetgangers, trage wegen zijn belangrijk.
- Voorstel: maak bepaalde straten in dorpen niet meer toegankelijk voor auto's. Gebruik asfalt om te fietsen, te wandelen, met de bus mee te rijden.
- [Het plan Integrato](#), initiatief van 10 burgers, zou tegen 2035 volledig gerealiseerd kunnen zijn. Is een netwerk van openbaar vervoer van het kleinste station tot de grootste stad, met bus en trein. De Lijn, NMBS en minister Gilkinet waren aanwezig op de inspiratiedag hierrond. Er zijn nog enkele knopen niet opgelost op heel moeilijke plekken, maar er is zeker al luisterbereidheid. (In Duitsland, Zwitserland en Oostenrijk is dit al gerealiseerd.)

4. De auto als belangrijk deel van de oplossing

De auto is en blijft een mooie uitvinding voor verplaatsingen, maar moet er anders gaan uitzien. Want grote elektrische SUV's (Sport Utility Vehicle, gekend om breed formaat en groot inlaadvermogen) zijn voor verkeersveiligheid een drama.

5. Verschonen, verschuiven, verminderen

- Overheid geeft elke koper van een elektrische auto € 5000. Toch vragen hierbij.
- Liever verschuiving: niet voor elke verplaatsing de wagen nemen.
- Er wordt weinig over het belangrijke nl. verminderen gesproken.
- Goede praktijk: *modal shift* in Bevel (klein dorp in Kempen). *Artur vzw* en *Kempenlab* realiseerden het idee: terug autostop in het dorp!

6. Zorgzame mobiliteit: iedereen moet zich kunnen verplaatsen

- Veel organisaties zetten in op de riksja (duofiets).
- Fietslessen geven en zo meer mensen op de fiets krijgen.
- Mooi idee: premie €500 voor kwetsbare mensen die een elektrische fiets aankopen.
- Goede praktijken: *Getuigen Onderweg vzw* geeft lezingen over verkeersslachtoffers. En verder: *Op Wielekes* fietsotheek, Mindermobielen centrale van *Mpact* (vroegere *Taxistop*), de Nederlandse wensbus, soms met steun bv. van windmolencoöperatie en dit vervoer mag dan officieel geen openbaar vervoer heten...

Verdere vragen: mail info@duurzame-mobiliteit.be

B. Jeffrey Matthijs, directeur van Autodelen.net (en ervoor werkzaam bij Mpact)

Bekijk [de presentatie](#).

- Graag meer gedeelde mobiliteitshubs: *Mpact* en *Autodelen.net* brachten het idee mobipunt vanuit Bremen en het Noorse Bergen naar Vlaanderen.
- Autodelen.net en VVSG lanceerden recent een label voor autodeelaanbieders.
- Autodelen.net startte als ondersteuner van particulieren die onderling de auto willen delen, wat later werd overgenomen door [Cozywheels](#). Autodelen.net ging dan verder met o.a. rolstoelvriendelijke wagens delen.
- De beweging is ook initiator van de 1^e *Green Deal* in Vlaanderen en organiseert jaarlijks samen met *Mpact* het symposium *Shared Mobility Rocks*.

Autodelen

- Gaat niet om carpoolen of autoverhuur. Bedrijven bieden wagens aan, of particulier deelt (stelt dus ter beschikking) de eigen auto met andere mensen.
- Eigen wagens worden gemiddeld 95% van de tijd niet gebruikt. Bv. op platteland een goed alternatief voor 2e of 3e privéwagens.
- *Cambio* = de auto naar dezelfde plaats terugbrengen. *Free floating*: met je app een auto lokaliseren en ergens anders achterlaten.
- Niet enkel stedelijk, bv. online zie je veel keuze in Merelbeke, in de Vlaamse Ardennen, in Oosteeklo, ...
- Ons huis inrichten zoals steden en dorpen: de auto neemt enorm veel en de beste plaats in.
- Gemiddelde Vlaming bezit nu 1,4 wagens. Meer mensen gaan nu 1 wagen gebruiken. 1 deelwagen zal 3 tot 10 wagens vervangen.
- Veel minder parkeerplaatsen nodig, veel mogelijkheden voor gebruik van de vrijgekomen ruimte.
- Meer dan 200 Vlaamse gemeenten hebben al minstens 1 deelauto.
- Modal shift: meer beweging (actief verplaatsen), minder CO₂ en meer verkeersveiligheid.

Kosten privéwagens

- We weten niet hoeveel onze auto écht kost, hebben geen totaalplaatje. Kleine wagen zoals Opel Corsa, of kleine SUV kost per maand €840 euro. Kosten grote auto gaan tot 1200 euro.
- Gemiddelde Vlaming werkt 1 dag op 5 voor zijn auto. Maandelijkse afrekening autodelen is dus veel goedkoper.
- Breng op www.safewithcarsharing.be je eigen wagen in. Je snort het meest optimale systeem op.
- Een auto vergt onderhoud, reiniging, verzekering, ... Dit valt allemaal weg voor autodelers.

BURGERS KUNNEN OP 3 ZAKEN INZETTEN:

1. Het lokaal bestuur (zeker de schepen mobiliteit) mee krijgen in het verhaal. Wijs op de parkeerdruk, het burgemeestersconvenant, lokaal energie- en klimaatpact, mobiliteitsplan, hoppin, ...
2. Deelwagens hebben.
3. Mensen overtuigen de deelwagens te gebruiken, dus draagvlak scheppen.

- Er is veel potentieel: auto's staan 23u per dag stil.
- Zie de standaard brief op de website.
- Zorg voor een autodeelactieplan (want het gaat niet vanzelf!). Maak dit op voor 5 jaar.
- Voer jaarlijks concrete acties of petitie's als *Verover De Ruimte*.
- Ondersteuning is mogelijk van [Cozywheels](#) of [Dégage](#).
- Er zijn gemeenten of organisaties die hun auto's in het weekend delen.
- Spin off nl. mini-autodeelsalon, bv. op een openbare markt.

Besluiten

1. Autodelen is mentaal proces, thuis te bespreken, hierover nadenken en communiceren.
2. Samenwerken met de gemeente! Die hier dan liefst ruim over communiceert.
3. Je lokaal netwerk aanspreken op een autodeelparty (cfr. *Tupperware*).
4. Autotesten delen met delende buurten: hoe werkt het eigenlijk? Kan ik zonder mijn (2^e) auto?
5. Autodeelsalon: o.a. verzekeringen worden er geregeld.

C. UITWISSELING tussen sprekers en publiek

- Voorstel *Op Wielekes*: voor scholen en organisaties ook fietslessen voor de elektrische fiets aanbren- gen en getuigenissen van slachtoffers van verkeersongevallen. *Netwerk Duurzame Mobiliteit* dient binnenkort een Europees subsidieproject rond vorming in.
- Verdichting in dorpen (dorpen en steden anders organiseren, meer functies en gebouwen in de kern plaatsen). Als je dit in het dorp oppert, krijg je als antwoord: dit wordt de doodsteek voor lokale han- delars. In steden is hier al veel mee geëxperimenteerd. *Congres Lichtervelde*: hoe het gesprek aan- gaan hierover? Er is nood aan intense participatie hieromtrent, dit kun je niet aan een bureau of in de Gemeenteraad beslissen. Via intense en langdurige participatie kun je de burgers meetrekken in het verhaal. Experts op het juiste moment aan het woord laten en vooral de positieve gevolgen van de verandering in het licht zetten. In veel gevallen bleek het een goede zaak voor de middenstand!! Studie van stad Bremen getuigt: autodelen zorgt voor sterkere lokale economie want mensen bezoe- ken meer de lokale middenstand.
- *Het is hier zo lelijk dat je altijd parkeerplaats vindt*, zegt Michiel Hendryckx over zijn dorp.
- Verbinding van dorpen en het 15 min-principe (alles op max 15 min wandelen of fietsen): in de ronde van de dorpen in Deinze kwam nabijheid overal aan bod. In veel dorpen is er geen kleinhandel meer. Buurtpunten bieden ook veel kansen voor mensen die net buiten de arbeidsmarkt vallen. Maar soms is een dorp niet groot genoeg voor een buurtpunt. Cera heeft het project [Ons Buurtpunt](#) overgeno- men en denkt via parameters na over rendabiliteit. Duitsland en Oostenrijk staan hierin verder. Als maatschappij moet je wel niet overal alles voorzien. Studie toont het veranderd profiel van de dorpe- ling. Vroeger wilde men landelijk werken en handelen. Nu ligt de focus op rustig wonen. Misschien moeten we naar hubs voor 2 of 3 dorpen gaan in de grote (fusie)gemeente?
- Qua tarief heeft elk deelsysteem een eigen rekenschema. De km-prijs ligt tussen 25 en 35 cent.

→ Verzekeringsgewijs omtrent de eigen auto delen: wat bij een ongeval? Elk autodeelsysteem bv. *Dé-gage* heeft een verzekering, vaak omnium. *Cozywheels* is kleiner en werkt via aangifte aan de eigen verzekeringsmaatschappij (zorg voor bewijs!). *Vivium Assurance* sluit aparte verzekering af.

3. Speeddaten: goede praktijken rond vervoer/mobiliteit in landelijke buurten

Deelnemers gaan 3x langs bij de speeddate naar hun keuze.

1. *Op Wielekes* met Lieve Parmentier van *Bewonersplatform Flora*, Merelbeke
2. Liftsysteem *Duim Omhoog* uit Heeg en stand van zaken rond het *Decreet Basisbereikbaarheid* met Bert Meulemans van *Landelijke Gilden*
3. LETSEN rond vervoer met Sabien Meeremans van LETS Oostende
4. Autodelen onder burens met Ginette Schollaert van [Cozywheels](#)
5. Vrijwilligersvervoer in Vlaanderen en Nederland met VVDB-beleidsmedewerker Maarten Lippens
6. De Wensbus in America, Nederland met VVDB-voorzitter William Minnaert

Bekijk de [aparte verslaggeving](#).

Korte pauze

4. Conclusies uit de speeddates en ludiek moment van aandacht voor de carpoolers en gebruikers van het openbaar vervoer in het publiek via loting

5. Uitreiking *GoeBezig*-prijzen rond het thema 'Ontharden van de gemeenschap, naar een warmere samenleving'

- In totaal deden 14 kandidaten mee aan de intussen vertrouwd geworden uitdaging.
- Het thema werd democratisch verkozen door de VVDB-ledengroepen.
- Er was zowel een vakjury als ledenjury met per Vlaamse provincie een vertegenwoordiger.
- Award categorie lokale besturen: 3 gemeenten dongen mee nl. St-Laureins, Vorselaar en Zonnebeke. **En de winnaar is... Zonnebeke!**
- Award categorie burgerinitiatief: 11 burgergroepen namen de handschoen op nl. Erembodegem word(t) wakker, Dorpsraad Spalbeek 2.0, Fit Moerbeke, Leefbaar Drongen, Kuntich Comité vzw, Dorpsteam Ginderbuiten, Let's Tok Hasselt, De kruisbestuiving 't Lab Gods, Trage Wegen IJzergemeenten, Wijkplatform Warandewijk en Volkstuinjes Schoonbeek. **En de winnaar is... Let's Tok Hasselt.** Deze groep krijgt traditioneel ook een cadeau van de provincie (nu provincie Limburg) plus een cheque van €500 van vdk-bank.
- Woordje vdk: wij staan sterk achter de principes van VVDB. De gedrevenheid om voor de eigen buurt iets moois te maken, is iets wat de wereld voortstuwt. Via onze betrokkenheid op de wereld zijn wij enthousiast rond dit thema.

Lees [hier meer info](#) over de winnaars van de *GoeBezig*-prijzen.

6. Viering 10 jaar Vlaamse Vereniging Dorpsbelangen vzw: enkele mensen aan het woord

1. **Luc Joos, Dagelijks Bestuurder VVDB**, verhaalt de oprichting van VVDB vzw in 2013. De werking was eerder ontstaan vanuit *Samenlevingsopbouw*. Het kostte bloed, zweet en tranen en véééél geduld bij het aanwenden van de methodiek *DORP inZICHT* in Oost- en West-Vlaanderen, maar er waren ook veel plezierige momenten. De resultaten waren zeer bevredigend. In veel gevallen ontstonden langdurige werkingen.
2. **Dirk Van Gijsegem van de Vlaamse Landmaatschappij** die voor Vlaanderen de vzw-werking subsidieert. Dorpen zijn belangrijk, en Vlaanderen werkt hieromtrent rond 3 punten nl.
 - Dorpshuizen, al dan niet nieuw. In Bottelare (Merelbeke) is de oude parochiezaal terug opgestart. Veel dorpshuizen zijn plekken van vernieuwing en renovatie, er wordt bv. nagedacht over hoe het dorp klimaatvriendelijk te maken. Dorpshuizen hebben een ziel.
 - Dorpsruimte: hoe leggen we het openbaar domein aan? Veel burgers vragen naar groen-blauwe dooradering tot in de dorpen, alsook naar een goede mobiliteit.
 - Dorpsparticipatie: VVDB is de vertegenwoordiger van de geëngageerde burgers in dorpen. Hier passen 2 grote zaken nl. samen burgerschap opgang doen krijgen, burgers warm maken, alsook in gesprek gaan met hogere overheden en hen tot taken brengen. Vorige week stond in een rapport de oproep van het Vlaams Parlement om verder te fusioneren. Dit is ook een belangrijke oproep richting meer burgerschap. Hoe actiever het burgerschap, hoe actiever de humus. Dit stimuleren is een belangrijke rol voor VVDB. Succes verder en nog 10 jaar erbij!
3. **Erevoorzitter Luc David**: hiep hiep hoera voor deze mooie koepelvereniging. Binnen het bestuur waren er al die jaren veel discussies tot in de late uurtjes. In bruine kroegen in het Gentse is zo de *GoeBezig*-prijs ontstaan. De werking is echt op de rails geraakt door de Vlaamse subsidies en de vzw is nu ook nog steeds *GoeBezig*!
4. **Karel Lhermitte, consulent bij Landelijke Gilden**, waarmee VVDB regelmatig kon/kan en mag samenwerken. VVDB staat nu in een feestelijk jasje van 10 jaar bestaan. *Landelijke Gilden* bestaat sinds 1972. Beide organisaties hebben toch 2 grote thema's gemeenschappelijk. Deze 2 boeken illustreren dat: Steven Pinker heeft het in *The Village Effect* over meer menselijkheid in jouw buurt of dorp. En Philippe De Rynck schreef met Stef Steyaert *De Participatieve Omslag*. Vroeger moest je iemand naar Brussel sturen binnen de representatieve democratie. Nu stelt de overheid de burger toch al centraler! VVDB is een fantastisch vehikel of instrument om dit verder te realiseren. Maar met 10 jaar werking wordt het misschien ook tijd eens na te denken over een nieuwe naam, bv. de Vlaamse Vereniging Dorpsparticipatie. Meteen is de kernactiviteit dan ook duidelijker. Mensen kunnen zelf wel veel, maar hebben soms een duwtje nodig. Empowerment = motivatie maal coaching in het kwadraat. VVDB kan voor het duwtje zorgen. En daarbij ook belangrijk: mensen zichzelf doen bevragen. De *GoeBezig*-prijs werkt alvast heel goed!
5. **Ben van Essen vanuit Nederland (Landelijke Vereniging Kleine Kernen)** via een filmpje over de samenwerking buiten de grenzen, ook [ERCA](#). Het Europese plattelandsoverleg bestaat uit 14 regio's tot aan Oekraïne. De laatste tijd is er een steeds nauwere samenwerking tussen de LVKK en

VVDB. Deze groeiende samenwerking is waardevol. De plattelandsvraagstukken in Vlaanderen en Nederland hebben grote gelijkenissen. We kunnen dus veel van elkaar leren. Hetzelfde geldt voor het Europese niveau.

6. **William Minnaert, trotse VVDB voorzitter**, doet het afsluitend woord.

25 jaar geleden vroeg iemand William eens om iets te doen voor zijn eigen dorp. En nu staat hij hier. Hij stond mee aan de wieg van zijn Dorpsraad Heldergerm. De gemeente Haaltert heeft de dorpsraadleden ooit *hooligans* genoemd. Een betoging aan gemeentehuis Haaltert, de ontdekking van *DORP in ZICHT*, de samenwerking met *Samenlevingsopbouw Meetjesland* en van daaruit goed bevriend worden met Luc Joos, het leidde tot grootse samenwerkingen die tot op de dag van vandaag voortduren. De medewerking binnen het VVDB-bestuur, de jaarlijkse uitreiking van een award met een duim, de samenwerking over de grenzen heen tot in Europa, ... het was allemaal fijn! Gelukkig kwamen er subsidies, maar eerst enkel voor Oost-Vlaanderen.

Het was niet altijd koek en ei, er waren personeelsperikelen, personeelsverloop door de niet evidente materie, de moeizame zoektocht naar fondsen. Maar dat we toekomstgericht werken werd – na een tussentijdse *njet* – toch opgemerkt door VLM en de Vlaamse subsidies werden verdergezet.

Belangrijke momenten in die 10 jaar waren er o.a. met de uitrol van de werking in alle provincies, en dus ledengroepen tot in Limburg. En sinds ruim een jaar is het bestuur er veel diverser op geworden, met bv. de 3 competente dames erbij. Dankjewel, vrienden van het bestuur!

7. Slot

- Bedanking van de sprekers, de begeleiders van de speeddates, de juryleden van de GoeBezigwedstrijd.
- Grote dank aan de bewonersplatformen van Merelbeke voor de zo fijne medewerking.
- Fotoshoots.
- Netwerking bij de feestelijke receptie met hapjes gevolgd door de maaltijd met diverse pasta's.